

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 20. april 2021 av Høyesterett i avdeling med

dommer Jens Edvin A. Skoghøy
dommer Knut H. Kallerud
dommer Wenche Elizabeth Arntzen
dommer Ingvald Falch
dommer Erik Thyness

HR-2021-847-A, (sak nr. 21-004563STR-HRET)
Anke over Gulating lagmannsretts dom 9. desember 2020

A (advokat John Christian Elden)

mot

Påtalemyndigheten (kst. førstestatsadvokat Asbjørn Eritsland)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Arntzen:**

Sakens gjenstand og bakgrunn

(2) Saken gjelder straffutmåling for flere tilfeller av brudd på besøksforbud overfor egne barn.

(3) A er opprinnelig fra Syria. Etter et opphold i Libanon kom han i juni 2014 til Norge som kvoteflyktning sammen med sine fire mindreårige barn. As kone og deres femte barn døde under oppholdet i Libanon.

(4) I mars 2017 ble A satt under tiltale for grov mishandling i nære relasjoner, blant annet ved å ha fremsatt drapstrusler mot de to eldste barna. Hans eldste sønn var da myndig. Ved Dalane tingretts dom 10. mai 2017 ble han idømt fengsel i tre år og ni måneder. Under behandlingen av saken i Gulating lagmannsrett i november–desember 2017 ble han frifunnet for grov mishandling av de to yngste barna etter at lagretten svarte nei på skyldspørsmålet. Lagrettens ja-svar for grov mishandling av de to eldste barna ble satt til side av fagdommerne. Før denne delen av saken ble behandlet på nytt i lagmannsretten, ble tiltalen om grov mishandling erstattet med en tiltale om grove trusler i mai 2016 mot eldste datter og eldste sønn. I grunnlaget for den nye tiltalen 23. februar 2018 er noen av truslene fremsatt overfor sønnen gjengitt, blant annet:

«- ‘Mannen som vil bevare sin ære. Du slakter henne og drar videre! Du rømmer til Tyskland med sine 80 millioner innbyggere, jeg sender til deg og jeg ordner for deg. Du reiser til Hellas skjønner du? Ellers så vil jeg ikke snakke med deg i det hele tatt, du sitter jo hjemme som er kjerring mens Ali puler din søster og andre puler din søster. Pføy på din ære’,
 - ‘Jeg er en bikkje fordi jeg ikke har slaktet henne og gått i fengsel. Hun må slaktes fra øre til øre’,
 - ‘du må vite at jeg kommer til å drepe seg og din søster på en natt uten månelys, dersom jeg blir returnert og barna tatt i fra meg’,
 - ‘jeg kommer til å bli lettet hvis jeg dreper dere’,
 - ‘jeg kommer jo tilbake til Norge uansett, jeg kommer. Om jeg får tak i deg så skal jeg forvandle deg til kebab og gå inn i fengsel. Hører du? Du og din søster! Pass dere for å se meg i livet. Du og din søster. Om de får meg tilbake i Norge nå, de vil få meg tilbake, da skal jeg gjøre deg og din søster til kebab!’.»

(5) Ved lagmannsrettens dom 10. september 2018 ble A dømt i samsvar med den nye tiltalen til fengsel i ett år og åtte måneder. Han ble samtidig idømt kontaktforbud i fem år overfor datteren B og til å betale oppreisningserstatning. Domfeltes anke over straffutmålingen ble forkastet ved Høyesteretts dom 4. mars 2019 (HR-2019-440-A).

(6) A var varetektsfengslet frem til avslutningen av den første delen av ankebehandlingen i lagmannsretten. Ved løslatelsen fra varetekt ble han 27. november 2017 ilagt besøksforbud etter straffeprosessloven § 222 a overfor hvert av sine fire barn. Besøksforbudene er senere forlenget flere ganger.

(7) Den 4. juni 2019 ble A tiltalt etter straffeloven § 168 for å ha overtrådt besøksforbudene overfor de tre eldste barna. Overtredelsene besto i at han 31. desember 2017 sendte

meldinger til døtrene C, født 2002, og B, født 2000, og at han i tidsrommet 28. til 29. januar 2018 sendte gruppemeldinger til de to døtrene og sønnen D, født 1997. Jeg kommer straks tilbake til innholdet i disse meldingene. Den 12. februar 2018 skulle han ifølge tiltalen også ha kontaktet D via telefon.

- (8) Ved Stavanger tingretts dom 11. oktober 2019 ble A dømt i samsvar med tiltalen til fengsel i fem måneder. Han ble også idømt kontaktforbud i fem år overfor datteren C og sønnen D, jf. straffeloven § 57. Hvert av de tre barna ble tilkjent oppreisningserstatning på 20 000 kroner.
- (9) A anket tingrettens dom til Gulating lagmannsrett, som 9. desember 2020 avsa dom med slik domsslutning:
- «1. A, født 00.00.1973, dømmes for fem overtredelser av straffeloven § 168 og en overtredelse av straffeloven § 168, jf. § 16 til fengsel i 9 – ni – måneder, jf. straffeloven § 79 bokstav a). Varetekt kommer til fradrag med 2 – to – dager, jf. straffeloven 2005 § 83.
 2. A, født 00.00.1973, forbys i medhold av straffeloven § 57 og § 58 å forfølge, besøke eller på annet vis kontakte C (f. 00.00.2002) og D (f. 00.00.1997) personlig eller gjennom telefon, tekstmelding, sosiale medier, e-post eller annen elektronisk meddelelse, brev, postkort eller annen skriftlig meddelelse, eller gjennom tredjemann. Kontaktforbudet gjelder for 5 – fem – år.
 3. A, født 00.00.1973, dømmes til å betale oppreisningserstatning på 20 000 – tjuetusen – kroner til C innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.
 4. A, frifinnes fra krav om å betale oppreisningserstatning til B.
 5. A, frifinnes fra krav om å betale oppreisningserstatning til D.
 6. Saksomkostninger idømmes ikke.»
- (10) Dommen er enstemmig for så vidt gjelder skyldspørsmålet og omfatter til sammen fem fullbyrdede overtredelser av besøksforbudene og ett forsøk. Forsøket består i at A den 12. februar 2018 ringte sønnen D, men uten å komme i kontakt med ham. Når det gjelder straffutmålingen, delte lagmannsretten seg i et flertall på fire og et mindretall på tre dommere. Mindretallet gikk inn for å følge aktors påstand om fengsel i sju måneder. Et annet mindretall på to dommere var videre enig med aktor i at kontaktforbudets varighet burde settes til tre år og seks måneder slik at utløpsdatoene ble tilpasset utløpet av det femårige kontaktforbudet som tidligere var ilagt overfor datteren B.
- (11) A har anket Gulating lagmannsretts dom til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen og straffutmålingen. I anken ble det også begjært ny behandling av oppreisningskravet fra C.
- (12) Ved Høyesteretts ankeutvalgs beslutning 22. februar 2021 ble anken tillatt fremmet for så vidt gjelder straffutmålingen. Det ble ikke gitt samtykke til ny behandling av oppreisningskravet.

- (13) I Høyesterett er saken behandlet i fjernmøte, jf. midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 47 om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. § 3.

Mitt syn på saken

Rettslige utgangspunkter

- (14) Det skal utmåles straff for fem overtredelser av straffeloven § 168 bokstav b om brudd på besøksforbud etter straffeprosessloven § 222 a, og ett forsøk på slik overtredelse, jf. straffeloven § 16.
- (15) Strafferammen i § 168 er bøter eller fengsel inntil ett år. Den tilsvarende bestemmelsen i straffeloven 1902 § 342 hadde en øvre strafferamme på fengsel inntil seks måneder ved første gangs overtredelse. I de spesielle motivene til § 168 er hevingen av strafferammen begrunnet med «at forsøk fremdeles skal være straffbart, jf. § 16» og «straffeprosessuelle hensyn», jf. Ot.prp. nr. 8 (2007–2008) side 336. Formålet med endringen var altså ikke å skjerpe det generelle straffenivået for denne typen lovbrudd, og tidligere høyesterettspraksis er følgelig fortsatt relevant. Som jeg kommer tilbake til, er den øvre strafferammen i vår sak fengsel inntil to år, jf. straffeloven § 79 første ledd bokstav a om konkurrens.
- (16) Det finnes flere høyesterettsdommer om straffutmåling ved brudd på besøksforbud, men det er ingen saker som er direkte sammenlignbare med vår sak. Jeg finner likevel grunn til å ta utgangspunkt i Rt-2007-825, som gjaldt andre gangs domfellelse for rundt 60 brudd på besøksforbud overfor en tidligere samboer, der straffen ble satt til fengsel i seks måneder. Av generell betydning for straffutmålingen uttaler Høyesterett i avsnitt 14 følgende:
- «(14) Når det gjelder det mer generelle straffenivået ved brudd på besøksforbud, har aktor pekt på behovet for effektiv håndhevelse. Besøksforbudene skal virke forebyggende – hindre overgrep og forfølgelse i fremtiden, og ganske særlig familievold. Det er få andre vernetiltak som er aktuelle her. Jeg er enig i at dette taler for relativt strenge straffereaksjoner i de grovere tilfellene.
- (15) Ved den konkrete bedømmelsen av krenkelsene i vår sak nevner jeg først at de isolert sett ikke fremtrer som spesielt alvorlige; meget mulig er de ganske typiske eksempler på brudd på besøksforbud. I utgangspunktet kan lagmannsrettens dom på fengsel i seks måneder virke streng.
- (16) Men sentralt ved bedømmelsen i vår sak er forhistorien med voldsbruk fra den domfeltes side. Spesielt viktig er volden mot den tidligere samboeren, som må oppleve et sterkt behov for vern mot nye overgrep fra ham. Jeg viser til dommen fra februar 2005 om mishandling mv., til at han brukte vold mot henne på nytt kort etter løslatelsen fra soning av denne dommen, og til at han brøt besøksforbudet umiddelbart etter løslatelsen fra den neste dommen, fra mars 2006. Også dommene for trusler og vold mot andre er en viktig del av bakgrunnen; de viser at den domfelte generelt har en lav terskel for å gripe til vold.»
- (17) De mer alvorlige tilfellene kvalifiserer altså for relativt strenge straffereaksjoner. Hvorvidt et tilfelle skal bedømmes som alvorlig, beror ikke bare på overtredelsen av besøksforbudet

isolert sett, men også på besøksforbudets forhistorie. Som det fremgår av siste siterte avsnitt, kastet tiltaltes voldshistorikk lys over hvor stort behov den beskyttede hadde for vern mot å bli kontaktet av tiltalte.

- (18) En slik tilnærming ligger også implisitt i Rt-2015-34. Høyesterett peker i avsnitt 16 på at det ikke var tale om voldelig adferd eller trussel om slik adferd verken som grunnlag for å ilegge besøksforbudet eller i forbindelse med bruddene på det, noe som «klart [må] få betydning for straffutmålingen».

Den konkrete straffutmålingen

- (19) De første overtredelsene av besøksforbudene overfor døtrene B og C fant sted natt til 31. desember 2017, og er av lagmannsretten beskrevet slik:

«Dialogen med B startet kl 02.06 ved at 18-nummeret sendte to bilder som var hentet fra B sin Instagramprofil. Deretter ble det skrevet meldinger på arabisk der den som skriver omtalte tiltalte i tredjeperson. Mellom annet blir faren omtalt i rosende ordelag og B blir beskyldt for å ha begått urett mot faren og ha skylden for at han ble fengslet. Det blir bl a uttalt at B, sammen med to navngitte personer i barnevernstjenesten la planer mot sin far og begikk urett mot ham, og at beskyldningene fra B var påfunn. Etter ytterligere meldinger med bilder fra B sin Instagramkonto, spurte B hvem vedkommende var, hvorpå vedkommende svarte at det var en person fra samme landsby som dem, og at hun hadde ruinert sine foreldreløse søsken. Samtalene inneholdt videre detaljer fra hva som skjedde under rettsaken, og om eiendeler som skal ha blitt solgt. Før B etter ca 30 minutter blokkerte nummeret, skrev vedkommende at hun i sitt liv også vil oppleve å bli urettferdig behandlet av andre og at Gud kommer til å sende henne noen som skal ta fra henne hennes barn.

Dialogen med C (som også blir kalt ---) startet kl 00.28. Der fremgår det bl a at faren er uskyldig og at de fornærmede hadde solgt sin far for å få mat, drikke og klær. Hun ble oppfordret til å fortelle sannheten og til at hun og søsknene skulle gå tilbake til faren. I meldingene blir hun oppfordret til å slette meldingene og ikke vise dem til noen, ellers kunne faren komme i fengsel. Samtidig skrives det at faren ikke vet noe om meldingene. Også i denne dialogen blir det sendt en rekke bilder som var hentet fra fornærmedes Instagramkonto. Også i denne dialogen blir fornærmede fortalt at de fikk sin far i fengsel, og at dette var galt.»

- (20) Om gruppesamtalen i tidsrommet 28. til 29. januar 2018 med de tre eldste barna og en onkel, uttaler lagmannsretten:

«Det kan ikke sees bort fra at onkelen var sentral i forhold til å få samtalen i gang, og at tiltalte ikke nødvendigvis hadde planlagt dette. Da han var inne i samtalen, var han likevel kjent med at han kommuniserte med sine barn og fortsatte dialogen over lengre tid. Han sendte mellom annet talemeldinger som han etterpå slettet. Han snakket mellom annet om den kommende rettsaken og at de skulle glemme fortiden.

...

Lagmannsretten vil bemerke at i samtalen 28.-29.01.2018, er det tydelig at sønnen ikke ønsker å ha kontakt, men at tiltalte presser på. Det forhold at sønnen i ukene etterpå hadde kontakt med tiltalte og møtte han, er uansett ikke straffriende. At D i en periode har akseptert å ha kontakt, skyldes den lojalitetskonflikten tiltalte har satt ham i.»

- (21) Forsøket som A er dømt for, gjelder en telefonoppringning 12. februar 2018 til sønnen D uten at det ble oppnådd kontakt.
- (22) Umiddelbart kan disse bruddene på besøksforbudene kanskje synes mindre alvorlige. Begge døtrene var imidlertid mindreårige og under barnevernets omsorg da de første dialogene fant sted. Alle bruddene ble dessuten begått kort tid etter at A var sluppet ut fra varetekt og mens ankesaken, der hans to eldste barn var fornærmet og skulle avgi forklaring, var til behandling i lagmannsretten. De tre barna befant seg allerede av disse grunner i en utsatt og sårbar situasjon.
- (23) Dialogene med de to døtrene fant sted midt på natten og uten at A ga seg til kjenne. Domfelte fremsatte alvorlige anklager mot dem begge, og sekvensen med B ble avsluttet med utsagn som ligger nær opp til regelrette trusler. Kommunikasjonen med barna kan dessuten oppfattes som forsøk på å påvirke de to eldstes forklaringer under den forestående ankesaken.
- (24) Bruddene på besøksforbudene må tolkes og bedømmes ut fra den faktiske sammenhengen de inngår i. I likhet med lagmannsretten legger jeg i straffeskjerpene retning betydelig vekt på sakens forhistorie.
- (25) Det faktiske grunnlaget for besøksforbudene var fars truende adferd i et regime med sterk sosial kontroll. Som jeg allerede har redegjort for, fremsatte A i mai 2016 grove drapstrusler som ifølge lagmannsretten i vår sak «var egnet til å skape livslang frykt for æresgjenopprettende vold, også utøvd av andre enn den tiltalte». Bakgrunnen for truslene og omstendighetene rundt fremsattelsen av dem er gjengitt i Høyesteretts dom 4. mars 2019 avsnittene 27 og 28. Jeg nøyer meg her med å vise til Høyesteretts omtale av hvilken virkning truslene hadde på de to eldste barna:
- «(38) Tiltalte har gjentatte ganger truet med å drepe dem begge. D ble beordret til å drepe søsteren, og tiltalte uttrykte at han ville føle lettelse hvis de begge ble drept. Barna har oppfattet dette som reelle drapstrusler.
- ...
- (40) Særlig B har blitt sterkt berørt av truslene. Hun har blitt påført store psykiske belastninger og alvorlige psykiske skader. Det må tilføyes at noe av dette også må tilskrives tidligere traumatiske opplevelser. B er diagnostisert med posttraumatisk stresslidelse og har behov for frivillig ettervern av barnevernet til fylte 23 år. Hun oppfatter fremdeles truslene som reelle og bor på hemmelig adresse. Fornærmedes opplevelse av at truslene har vedvart over tid og fremdeles er reelle, har en åpenbar parallell til det å leve i et regime preget av utrygghet for fremtidig voldsutøvelse, noe som står sentralt i familievoldssaker.
- ...
- (43) Når det gjelder truslene mot D, legger jeg særlig vekt på at han gjentatte ganger ble truet på livet til å drepe sin egen søster. Truslene fremstår som svært konkrete, med bl.a forslag om at D etterpå skulle reise til Tyskland og få hjelp av tiltalte til å reise videre til Hellas. Faren har satt sønnen i en umulig lojalitetskonflikt. Det er elementer ved tiltaltes handlemåte som ligger nært opptil forsøk på medvirkning til overlagt drap.
- ...
- (45) Familiens 'ære' og 'æresdrap' danner et bakteppe for denne saken. Trusler med en slik bakgrunn må tas på største alvor, og det gjør seg gjeldende sterke allmennpreventive hensyn. I relasjon til straffutmålingen får dette

aspektet særlig betydning fordi dette underbygger truslenes alvor og fordi slike trusler ikke er situasjonsbestemte, men vedvarer over tid. Truslenes virkning for B og hennes livsutfoldelse illustrerer dette.»

- (26) Den forhistorien som her er beskrevet, gjør bruddene på besøksforbudene overfor B og D svært alvorlige. De forutgående drapstruslene og bakgrunnen for dem innebærer at bruddene må ha vært særlig skremmende. Formålet med besøksforbud ilagt i medhold av straffeprosessloven § 222 a første ledd bokstav c er nettopp å beskytte mot frykt og utrygghet – ofte foranlediget av personer i nære relasjoner.
- (27) Det er datteren B som var direkte utsatt for den «æreskodeksen» som er beskrevet i Høyesteretts dom, og jeg oppfatter bruddene på besøksforbudet overfor henne som de mest alvorlige. I dialogen med B forsterker A den frykten og utryggheten som han – på bakgrunn av hennes tidligere forklaringer i familievoldssaken – visste at hun levde under. Også sønnen D var sterkt berørt av de «æresrelaterte» drapstruslene, som både var fremsatt og rettet mot ham, riktignok på en noe mer indirekte måte.
- (28) Som allerede nevnt skal det idømmes straff for fem fullbyrdede overtredelser av § 168 bokstav b og ett forsøk, jf. § 16. Straffeloven § 79 første ledd bokstav a om flere lovbrudd kommer til anvendelse og strafferammen er da to år.
- (29) Straffeloven § 82 om etterskuddsdom kommer derimot ikke til anvendelse idet bruddene på besøksforbudene ble begått etter tingrettens dom i familievoldssaken, jf. Rt-2001-1606 side 1609 om den tilsvarende bestemmelsen i straffeloven 1902 § 64 første ledd, som er fulgt opp i senere rettspraksis. Endringen av tiltalen under ankebehandlingen i lagmannsretten er en nedsubsumering uten betydning for skjæringstidspunktet i § 82.
- (30) Jeg er på denne bakgrunn enig med lagmannsrettens mindretall i at straffens utgangspunkt bør settes til fengsel i åtte måneder. Fra dette utgangspunktet gjøres fradrag på én måned grunnet flere måneders liggetid under etterforskningen høsten 2018.
- (31) Ved straffutmålingen har jeg tatt hensyn til at A også idømmes kontaktforbud overfor D og C, jf. straffeloven § 29 andre ledd, jf. § 57, noe han for øvrig ikke har hatt innvendinger mot. Kontaktforbudenes varighet settes til 4. mars 2024 slik at de utløper samtidig med kontaktforbudet overfor B stadfestet ved Høyesteretts dom 4. mars 2019.
- (32) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 7 – sju – måneder.
2. I lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 2, gjøres den endring at kontaktforbudene gjelder frem til 4. mars 2024.

- (33) Dommer **Thy Ness:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (34) Dommer **Falch:** Likeså.
- (35) Dommer **Kallerud:** Likeså.
- (36) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (37) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. I lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 1, gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 7 – sju – måneder.
2. I lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 2, gjøres den endring at kontaktforbudene gjelder frem til 4. mars 2024.